



פרופ' מימי איזנשטדט נשיאת האוניברסיטה הפתוחה

לכאורה, זהו היפוכה של החלוקה המוכרת בין הפנימי, הסגור, הבית - שם נמצאות הנשים; לבין הפומבי, כיכר העיר, השוק, מקומות העבודה - המקומות השמורים לגברים. אבל הסתכלות נוספת מראה שהאישה בימי סגר הקורונה נמצאת באזור הפתוח בכדי שתוכל להמשיך לעסוק בעבודות הבית - בישול וטיפול בילדים, ואילו הגברים נמצאים במקום הסגור המאפשר להם להתרכז בייעוד שלהם - בעבודה.

גם המאמר ההיסטורי של ד"ר אראלה טהרלב בן-שחר מתאים מאוד לימינו. עם פרוץ הקורונה הפך האוכל למרכיב מהותי בחיינו, ולמעשה - הפעילות התרבותית העיקרית בהיעדר התקהלות. ד"ר טהרלב בן-שחר ממחישה כיצד, בתקופות שונות, הוליך השיח את הנשים אל מקום הטבעי להן - המטבח. השיח המדיני והחברתי כפה עליהן להיות קוסמות ולהכין מטעמים ממוצרים שונים. הנשים בעצם הפכו פרזנטוריות של כישוריהן שנמדדו על יד טיב ומראה האוכל שהן מכינות.

אצל פרופ' ענת בן-דוד אנו שבים אל ה"כאן ועכשיו", ובעזרתה בוחנים תמורות (מסוכנות) ביכולתו של האזרח לשמור על מקומו הפרטי בעידן של פריצת גבולות המידע.

ד"ר אלונה זואן לוקחת אותנו למקום מרוחק מאוד, אל הפלנטות. אבל היא גם מצליחה להראות שממד המקום איננו משמעותי במיוחד, כאשר ממקום מושבה באוניברסיטה הפתוחה היא יכולה, באמצעות טכנולוגיות חדישות, לעקוב אחר פלנטות המרוחקות מרחק מיליוני שנות אור ולנתח אותן. טשטוש גבולות בא לידי ביטוי בחיי היום-יום של אקטיביסטיות בדרום עיראק בצורה בולטת ביותר. מחקרה של ד"ר נוגה אפרתי מצביע על מקומן המרכזי והמוביל של הנשים במאבקים לאומיים גם במזרח התיכון.

כנשיאת האוניברסיטה הפתוחה אני גאה שאנחנו מעודדים ומקדמים חוקרות להביא לידי ביטוי את הכישורים ואת היכולות שלהן. אני רוצה להודות לחוקרות על העולם העשיר שהן פותחות בפנינו ולברך את כולנו, גברים ונשים, לכבוד יום האישה הבין-לאומי.

בתוך התווה ובוהו של מגפת הקורונה צצו כמה נקודות אור, והתגבשו כמה תובנות מעניינות. אחת מהן היא העובדה כי המדינות המנוהלות על ידי נשים ניהלו את המשבר באופן מרשים והצליחו למנוע נזקים בריאותיים, חברתיים וכלכליים לתושבי המדינות האלה.

האם מדובר ביד המקרה? לא בטוח. הנשים המנהיגות טיפלו בקורונה בגישה "נשית" טיפוסית: במקום לצאת בהצהרות מוגזמות או לייצר תבהלה, הן איגמו נתונים וגיבשו תוכנית מסודרת מתוך הבנה שהחיבור למקום ולזמן - "כאן ועכשיו" - קריטיים כדי להתמודד עם האתגר החדש והבלתי נודע.

אפשר לטעון שזה בדיוק מה שהחוקרות המוכשרות שלנו באו"פ עושות, ולטעמי אין זמן טוב יותר להעלות על נס את תוצריהן. המגזין שלנו דגם כמה עבודות מתחומים מגוונים, כולן פרי מחקרן של נשים מובילות באקדמיה - אמנות, מדיה, היסטוריה, פיזיקה וחברה.

מעבר לעבודות עצמן, ניתן לראות שכל אחת מהן קשורה להווה שלנו ולנושאים המעסיקים אותנו בחיי היום יום שלנו, חיים שבהם לנשים, ולגישתן המרעננת, יש תפקיד משמעותי כל כך.

בריאיון של ד"ר חוה אלדובי עם רונן שהר בני מדברת האוצרת עם האמן על הנזילות של המונח "מקום" - נזילות שבאה לידי ביטוי מוחשי בתקופה זו שבה, מצד אחד אנחנו נאלצים להיות מסוגרים בבית במשך ימים ארוכים בסוג של "כפייה"; ומצד שני, אנחנו חושפים את פנים הבית שלנו בפני אחרים באמצעות ההתקשרות בזום, באופן שלא היינו רגילים לו בעבר.

המאמר של ד"ר רונית ויסמל-מנור ממשיך את הדיון בשאלת הגבולות ומצביע על כך שטשטוש הגבולות בין בית ועבודה מתחבר לשאלות מהותיות של שוויון מגדרי וחברתי. גם בתוך הבית הסגור, כשכל בני המשפחה נאלצים להיות ביחד צצה סוגיית "המקום" - הבעל עובד בחדר סגור שאליו לא נכנסים בלי לבקש רשות, בעוד האישה צריכה למצוא את מקומה בחלל הפתוח, הרועש יותר ועליה להתחלק בו עם הילדים.